

Sygn. akt IV CNP 40/18

POSTANOWIENIE

Dnia 11 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka

w sprawie ze skargi uczestnika postępowania
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia
Sądu Rejonowego w L. z siedzibą w Ś.
z dnia 21 października 2016 r., sygn. akt I Ns (...),
w sprawie z wniosku E. S.
przy uczestnictwie B. B.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 kwietnia 2019 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Uczestnik zaskarżył prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w L. z dnia 21 października 2016 r. skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem „w części, tj. w pkt 1 orzeczenia w zakresie ustalenia, że nakład z majątku wspólnego wnioskodawczynie E. S. i uczestnika B. B., wynikający ze związku małżeńskiego (...), na majątek osobisty uczestnika (...) w postaci nieruchomości gruntowej stanowi wartość 352.631,27 zł oraz pkt 2 orzeczenia w zakresie zasądzenia od uczestnika (...) na rzecz wnioskodawczynie (...) kwoty 176.315,63 zł, z odroczeniem płatności na okres sześciu miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia”. Jako przepisy, w których zaskarżone orzeczenie jest niezgodne, uczestnik wskazał art. 45 i 46 k.r.o. w zw. z art. 1035 i art. 212 § 1 oraz art. 212 § 3 k.c. Skarżący podniósł, że na

skutek wyjątkowych okoliczności nie skorzystał z przysługującego mu środka prawnego, gdyż został wadliwie poinformowany przez pracownika sądu, iż w dniu 21 października 2016 r. nie wydano postanowienia i skarżący zostanie powiadomiony o wyznaczeniu kolejnego terminu, a o zapadłym orzeczeniu dowiedział dopiero dnia 27 lipca 2017 r. Stwierdził, że zaskarżone postanowienie narusza gwarantowane w art. 45 Konstytucji RP prawo do sprawiedliwego procesu. Wyjaśnił ponadto, że z dniem wszczęcia postępowania egzekucyjnego wystąpiła szkoda majątkowa w wysokości 33.140,88 zł stanowiąca sumę opłat w tym postępowaniu.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Skarga uczestnika dotknięta jest nieusuwalnymi brakami w zakresie istotnych elementów konstrukcyjnych określonych w art. 424⁵ § 1 k.p.c. Brak każdego z tych elementów stanowi wystarczającą i samodzielną podstawę odrzucenia skargi jako niedopuszczalnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2007 r., V CNP 8/07, niepubl.). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jako środek procesowy o szczególnym charakterze musi spełniać wszystkie wymagania konstrukcyjne, a uchybienia w zakresie jej niezbędnych elementów nie mogą być usunięte na zasadach przewidzianych dla wymagań formalnych skargi jako pisma procesowego, które wymienia art. 424⁵ § 2 k.p.c.

Skarga uczestnika nie spełnia wymagania określonego w pierwszej części art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. Jego wypełnienie polega na przedstawieniu w skardze wyodrębnionej jurydycznie argumentacji dowodzącej w sposób wyczerpujący i niebudzący wątpliwości, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych niż wniesiona skarga środków prawnych nie jest możliwe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, OSNC 2006 r., nr 7-8, poz. 140). Skarżący powinien wykazać, że wyczerpał wszystkie możliwości w celu doprowadzenia do uchylecia lub zmiany zaskarżonego orzeczenia.

Z dniem 3 kwietnia 2018 r. ustawodawca wprowadził do polskiego systemu prawnego nowy nadzwyczajny środek zaskarżenia - skargę nadzwyczajną, która została uregulowana w art. 89 i nast. ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie

Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 5 ze zm.). Podstawy zaskarżenia orzeczenia tym szczególnym środkiem prawnym są częściowo zbieżne z podstawami skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, gdyż skargę nadzwyczajną można wnieść od orzeczenia naruszającego zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub w rażący sposób naruszającego prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie. Podstawy nowego środka zaskarżenia częściowo wykraczają poza ustawowe podstawy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, można bowiem w skardze nadzwyczajnej skutecznie zarzucić oczywistą sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, na czym nie można oprzeć skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. W przypadku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej z reguły będzie dochodzić do wyeliminowania z obrotu prawnego zaskarżonego orzeczenia, natomiast uwzględnienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia do takich skutków nie prowadzić nie może. Zgodnie z art. 519¹ § 1 i 2 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie jest dopuszczalna w sytuacji, w której uczestnik (strona) może doprowadzić do jego wzruszenia w drodze innych środków prawnych, a zatem wykorzystanie możliwości wniesienia skargi nadzwyczajnej powinno wyprzedzać ewentualne wniesienie skargi przewidzianej w tym przepisie. W konsekwencji, wnosząc skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i wypełniając wymaganie przewidziane w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., uczestnik (strona) powinien także wykazać, że zwrócił się z wnioskiem do właściwego organu o wniesienie skargi nadzwyczajnej, a ponadto iż jego wniosek nie został uwzględniony (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 30 sierpnia 2018 r., III CNP 9/18, OSNC 2018, nr 12, poz. 121, z dnia 12 października 2018 r. IV CNP 38/18, niepubl. i z dnia 6 listopada 2018 r., II CNP 17/18, niepubl.). Wymaganie to dotyczy również podmiotów, które wniosły skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przed dniem 3 kwietnia 2018 r. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2019 r., II CNP 2/18, niepubl. i z dnia 28

lutego 2019 r., V CNP 53/17, niepubl.). Uczestnik do możliwości skorzystania ze skargi nadzwyczajnej się nie odniósł.

Skarga nie spełnia również wymagania przewidzianego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 *in fine* k.p.c. Uczestnik nie wykazał bowiem, że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi, o którym mowa w art. 519² § 2 k.p.c.

Skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy kończącego postępowanie można skutecznie wnieść od orzeczenia sądu drugiej instancji (art. 519² § 1 k.p.c.). Jedynie w wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, skarga może być także wniesiona od orzeczenia sądu pierwszej instancji, jeżeli uczestnicy nie skorzystali z przysługujących im środków prawnych i nie jest możliwa zmiana lub uchylene tego orzeczenia w drodze innych przysługujących im środków prawnych (art. 519² § 2 k.p.c.). Podmiot wnoszący skargę od niezaskarżonego orzeczenia sądu pierwszej instancji, poza innymi przesłankami, musi wykazać przede wszystkim istnienie tych szczególnych okoliczności. W orzecznictwie Sąd Najwyższego zostało wyjaśnione, że wyjątkowe wypadki, o których mowa w art. 519² § 2 k.p.c., odnoszą się także do przyczyn nieskorzystania przez uczestnika z przysługujących jej środków zaskarżenia. Przyczyny te muszą mieć charakter wyjątkowy w znaczeniu obiektywnym, co oznacza, że chodzi o szczególne okoliczności obiektywnie uniemożliwiające wniesienie środka zaskarżenia, a nie o okoliczności, które wynikają z woli lub zaniechań samego uczestnika (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, OSNC 2006, nr 6, poz. 113 i z dnia 7 lutego 2008 r. IV CNP 217/07 OSNC-ZD 2008, nr 4, poz. 114). Skarżący powołał się wprawdzie na zewnętrzną przyczynę niewniesienia środka zaskarżenia (apelacji) w postaci błędnej informacji pracownika sądu o niewydaniu w dniu 21 października 2016 r. zaskarżonego obecnie orzeczenia oraz zapewnienia, że zostanie zawiadomiony o wyznaczeniu terminu następnego posiedzenia, lecz twierdzenie uczestnika nie jest wystarczające do przyjęcia, że omawiana przesłanka została wykazana, zwłaszcza w kontekście jego zupełnej bierności trwającej około dziewięć miesięcy.

Nie można pominąć, że gdy wniosek uczestnika o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji został na skutek naruszenia przez niego terminu przewidzianego w art. 168 § 1 k.p.c. odrzucony postanowieniem Sądu Rejonowego w L. z dnia 23 sierpnia 2017 r., a w konsekwencji odrzucono także jego apelację, uczestnik nie zakwestionował tego orzeczenia w drodze przysługujących mu środków prawnych.

Skarżący nie wykazał też, że niezgodność z zaskarżonego orzeczenia z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, gdyż nie przedstawił żadnego wywodu prawnego, który odnosiłby się do powołanego w skardze art. 45 Konstytucji RP i wynikającego z niego prawa do sprawiedliwego procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2006 r., II CNP 2/06, OSNC 2006, nr 6, poz. 112).

Skarga dotknięta jest także inną wadą konstrukcyjną, gdyż uczestnik nie uprawdopodobnił, że wskutek wydania zaskarżonego orzeczenia doznał szkody w rozumieniu art. 519² § 1 k.p.c. Skarżący powołał się na uszczerbek, który miał powstać w związku z wszczęciem postępowania egzekucyjnego, ale nie wykazał, aby uiścił już kwotę, którą wskazał w skardze bądź że została ona od niego wyegzekwowana. Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący może skutecznie powołać się jedynie na taką szkodę, która powstała już w jego majątku, nie zaś na szkodę przyszłą bądź hipotetyczną (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2006 r., II CNP 13/05, OSNC 2006, nr 6, poz. 110 i z dnia 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 141).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c.

aj